

”MISTÄ ON HYVÄT PIANONSOITONOPETTAJAT TEHTY?”

13-15-vuotiaiden käsitykset soitonopettajasta

Kaarina Savonen

**Pedagoginen opinnäytetyö
Joulukuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) SAVONEN, Laila Kaarina	Julkaisun laji Opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 31	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi ”MISTÄ ON HYVÄT PIANONSOITONOPETTAJAT TEHTY?” 13–15-VUOTIAIDEN KÄSITYKSET SOITONOPETTAJASTA.		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja(t) MIETTINEN, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Tässä pedagogisessa opinnäytetyössä on tarkasteltu 13–15-vuotiaiden nuorten käsityksiä hyvästä pianonsoitonopettajasta. Työn teoreettisessa viitekehyksessä on tarkasteltu aiemmin tehtyjä tutkimuksia koskien mm. nuoren kehitystä ja musiikkiharrastusta, pianonsoitonopettajan ammattitaitoa, sekä pianonsoitonopettajan ja soitonopiskelijan välistä suhdetta. Työn aineisto saatiin kuudelta nuorelta soitonopiskelijalta, jotka tekivät kirjoitelmat aiheesta: ”Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?”. Kirjoitelmissa korostui nuorten toive mukavasta pianonsoitonopettajasta. Nuoret toivoivat soittotuntien olevan hyviä hetkiä, joissa pianonsoitonopettajille voisi puhua luottamuksellisesti kaikista elämän asioista. Toverillisen pianonsoitonopettajan toivottiin kuitenkin olevan myös sopivalla tavalla vaativa ja vastuullinen.		
Avainsanat (asiasanat) Nuori soitonopiskelija, hyvä pianonsoitonopettaja.		
Muut tiedot Ammatillinen opettajakorkeakoulu		

Author(s) SAVONEN, Laila Kaarina	Type of Publication Diploma project 5ECTS credits	
	Pages 31	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title “WHAT ARE THE GOOD PIANO TEACHERS MADE OF?” THE OPINION OF YOUNG STUDENTS, BETWEEN AGE 13 AND 15, ABOUT PLAYING TEACHER.		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) MIETTINEN, Raija		
Assigned by		
Abstract In this diploma project young students' conceptions have been inspected about what kind of a piano teacher is a good one. The development of young people, their music hobby, teachers' professional abilities and the relationship between a student and a teacher have been examined from earlier studies in the theoretic part of this study. The material to this study was gathered from six students' essays in which they described “What are the good piano teachers made of?”. Music students preferred nice teachers and that the piano lessons would be good moments to talk with the teacher confidentially about everything. However they also wanted that the piano teacher would be demanding and responsible.		
Keywords Young music student, good piano teacher.		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
2.1 Nuori soitonopiskelija.....	3
2.1.1 Musiikin merkitys nuoren elämässä	3
2.1.2 Nuoren soittoharrastus	3
2.2 Pianonsoitonopettaja.....	4
2.2.1 Pianonsoitonopettajalle asetettuja vaatimuksia.....	4
2.2.2 Pianonsoitonopettajana toimiminen.....	5
2.2.3 Pianonsoitonopettajana kehittyminen	6
2.3 Pianonsoitonopettajan ja opiskelijan välinen suhde	6
2.4 Nuorten näkemys hyvästä pianonsoitonopettajasta.....	9
3 AINEISTON KUVAUS	11
3.1. Varhaisnuorten kirjoitelmat	11
3.2 Kirjoitelmien toteutus.....	11
3.3. Kirjoitelman aihe	11
3.4. Kirjoitelmien tarkastelu	12
4 TULOKSET	13
4.1 Edellytyksiä hyvälle pianonsoitonopetukselle	13
4.1.1 Odotuksia ja toiveita pianonsoitonopettajaa kohtaan	13
4.1.2 Hyvän soittotunnin ilmapiiri	13
4.2 Hyvän pianonsoitonopettajan ammattitaito	13
4.2.1 Pianonsoitonopettaja pianistina.....	13
4.2.2 Pianonsoitonopettajan opetusmenetelmät	14
4.3. Hyvän pianonsoitonopettajan suhtautuminen nuoreen soitonopiskelijaan.....	14
4.3.1 Vuorovaikutus soitonopiskelijan kanssa.....	14
4.3.2 Palautteen antaminen	14
4.3.3 Soitonopiskelijan kohtelevminen	14
4.3.4 Soitonopiskelijan motivoiminen.....	15
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	16
5.1 Keskeiset löydökset	16
5.2 Pohdintaa ja jatkotutkimushaasteita	17
Lähteet	19
Liitteet.....	20
Liite 1.....	20
Liite 2.....	21
Liite 3.....	22
Liite 4.....	23
Liite 5.....	25
Liite 6.....	26

1 JOHDANTO

Pianonsoitonopettajan ammatti on vastuullinen. Pianonsoitonopettajan tehtävä on auttaa nuoria pianisteja kehittymään soittajina. Soitonopettaja voi usein olla myös tärkeä kasvattaja ja luotettava aikuinen herkässä iässä olevalle nuorelle. Tämän pedagogisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille 13–15 -vuotiaiden käsityksiä hyvästä pianonsoitonopettajasta. Teini-ikäisiä pianisteja opettaessani olen pohtinut, mitä nuoret odottavat pianonsoitonopettajaltaan ja miten voisin pianonsoitonopettajana vielä paremmin ymmärtää nuoria ja heidän tarpeitaan. Muistan myös omasta nuoruudestani, kuinka tärkeiksi ihmisiksi pianonsoitonopettajani minulle muodostuivat ja mitä asioita opettajissani arvostin.

Pedagogisessa opinnäytetyössäni halusin kerätä nuorilta tietoja heidän kokemuksistaan pianonsoitonopettajista. Minua kiinnosti tietää mitä he ajattelivat omista pianonsoitonopettajistaan ja ylipäätään soittoharrastuksestaan. Mielenkiintoinen näkökulma on se, että kokemukseni mukaan usein juuri murrosiän kynnyksellä lopetetaan mielekäs harrastus. Tunnen monia ihmisiä, jotka ovat soittaneet pianoa pienestä pitäen, mutta ovat lopettaneet soittamisen yläasteikäisenä. Tutkimusongelmiksi muodostuivat seuraavat kysymykset: Minkälainen merkitys pianonsoitonopettajalla on 13-15 -vuotiaan soittamisessa? Minkälainen on heidän mielestään hyvä pianonsoitonopettaja? Pedagogisessa opinnäytetyössäni tutkin lisäksi sitä, onko tiettyjä pianonsoitonopettajiin kohdistuvia odotuksia jotka ovat yhteisiä kaikille nuorille. Työn tarkoitus on myös selvittää, onko nuorten odotusten painopiste enemmän toimivassa ja turvallisesa opettaja-oppilassuhteessa vai opettajan ammattitaidossa kehittää nuoren pianonsoitotaitoa.

Jotta työ keskittyisi nimenomaan nuorten käsitykseen hyvästä pianonsoitonopettajasta, ei tässä työssä käsitellä sitä, millainen on nuorten mielestä huono pianonsoitonopettaja. Kyselyyn osallistuneiden nuorten pohdittavana oli siis ainoastaan kysymykset, ”mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?” ja ”minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?”.

2 TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Nuori soitonopiskelija

Nuoruus jaotellaan usein jaksoihin; esinuoruus, varhaisuoruus, keskinuoruus, myöhäisnuoruus. Varhaisuoruus, jota kutsutaan myös murrosiäksi eli puberteetiksi, käsittää ikävuodet 13–15. Varhaisnuori kokeilee vanhemmista etäännyttä ja etsii kodin ulkopuolisia ihmissuhteita. (Tikka, 2005, 18)

Varhaisnuori elää fyysisesti ja psyykkisesti nopean muutoksen vaihetta. Kehon ja kognitiivisten muutosten myötä uusi minäkuva on kehittymässä ja lapsen mielikuvitusmaailma on vaihtumassa aikuisen loogiseksi päättelyksi. Lähellä olevien aikuisten, kuten soitonopettajan tulee tiedostaa nämä muutokset ja tukea monipuolisesti varhaisnuoren kasvua. (Männistö, 1999, 5)

2.1.1 Musiikin merkitys nuoren elämässä

Varhaisuoruus on musiikillisen minäkäsityksen kehityksen kannalta tärkeää aikaa. Varhaisuoruudessa vertaisryhmällä eli toisilla nuorilla on suuri vaikutus varhaisnuoren musiikkimakuun ja soitinvalintoihin. Musiikin opiskelussa menestyvät nuoret ovat vähemmän riippuvaisia vertaisryhmän asenteista musiikkimaun ja eri soitinten arvostamisen suhteen. Soitonopiskelijan soittamisestaan saamalla palautteella on suuri merkitys hänen musiikillisen minäkäsityksensä kehittymisessä. (Männistö, 1999, 11-13)

Nuoruuden kehityskriiseissä ja haasteissa musiikki edesauttaa merkittävästi nuorten sisäisen elämysmaailman muokkausta ja hallintaa. Musiikki auttaa nuorta tuntemusten ja kokemusten prosessoinnissa ja mielialojen hallinnassa sekä tunteiden ja ajatusten käsittelyssä. Nuoret kykenevät samaistumaan musiikkiin esimerkiksi sanoitusten ja musiikin rakenteiden ja muotojen kautta. Nuoret siis kokevat musiikin heijastavan heidän omia tunteitaan ja kokemuksiaan. (Laiho, 2002, 77)

2.1.2 Nuoren soittoharrastus

Musiikki on taideaineiden kentässä nuorten suosituin harrastus. Soitonopetusta on mahdollista saada musiikkioppilaitoksissa, kansalais- ja työväenopistoissa, yksityisissä musiikkikouluissa ja yksityisopettajilta. Nuorista pianisteista noin kymmenesosa on itseopiskelijoita. (Männistö, 1999, 37)

Piano on soitonopiskelijoiden keskuudessa kaikkein yleisin instrumentti. Lähes puolet nuorista soitonopiskelijoista harrastivat juuri pianonsoittoa. Pianonsoitonopiskelussa näkyy soitonopetuksen perinteinen keskittyminen klassiseen musiikkiin, mutta nuoret pianistit suosivat myös pop-, rock- ja iskelmämusiikkia. (Männistö, 1999, 47-48)

Soittamista harrastavat nuoret voidaan jakaa kolmeen ryhmään: ”soitonopiskelijoihin”, ”harrastajiin” ja ”soittelijoihin”. Soitonopiskelijat ovat aktiivinen harrastajaryhmä, heidän soitonopiskelunsa on erittäin tavoitteellista ja tutkintoihin sekä usein am-

mattimuusikkouteen tähtäävää. Harrastajasoittajien ryhmä on soittajamäärältään suurin, jopa kaksi kolmasosaa nuorista soittajista voidaan luokitella tähän ryhmään. Harrastajilla soittamisen tavoitteet liittyvät soittamisesta koituvaan hyötyyn ja soittamisen iloon. Soittelijat ovat soittoharrastukseen kaikkein huonoimmin sitoutuneita ja heidän harjoittelunsa ja soittotuntien ottaminen on muita soitonharrastajia epäsäännöllisempää. (Männistö, 1999, 42-44)

Soile Tikka on Pro gradu- tutkielmassaan ” ”...joskus sitä oikein eläytyy siihen musiikkiin...” ”Soittamisen motivaatio ylivieskalaisilla 14–15-vuotiailla musiikkiopiston oppilaille” ” (2005) tutkinut nuorten motivoitumista soittoharrastukseen. Eniten nuorten soittoharrastuksen motivaatiota pitävät yllä soittaminen itsessään sekä soittamisen tuottamat elämykset. Yhtä tärkeitä ovat soitettavaan ohjelmistoon perustuvat motiivit. Vuorovaikutukseen perustuvilla motiiveilla on tärkeä merkitys nuorille ja luottamuksellinen suhde soitonopettajaan on hyvin tärkeää etenkin tytöille. (Tikka, 2005, 2)

Nuoren Kasvun kannalta on tärkeää, että nuorella on joku aikuinen, jota voi ihailla ja jonka esimerkkiä voi seurata. Soitonopettaja voi toimia nuorelle tärkeänä samastumiskohteena, opettajan antama psyykkinen tuki ja kannustus voivat monipuolisesti edistää oppilaan kokonaisvaltaista kasvuprosessia. Säännöllisellä opettaja-oppilassuhteella voi näistä syistä olla terapeutisia vaikutuksia oppilaalle. Opettaja-oppilassuhteen on kuitenkin mahdollista myös vääristyä, jos opettaja esimerkiksi yrittää tehdä oppilaasta ”oman kuvansa”. Tällöin nuori saattaa ahdistua ja ajautua pakonomaisiin suoritusarpeisiin. (Tikka, 2005, 36)

2.2 Pianonsoitonopettaja

2.2.1 Pianonsoitonopettajalle asetettuja vaatimuksia

Vaikka pianonsoitonopettajan ammatti edellyttää luovuutta, ei ammatissa voi kuitenkaan toimia täysin omien halujen mukaan, vaan pianonsoitonopettajan on suostuttava toimimaan musiikkikoulutus instituution ehdoilla (Huhtanen, 2004, 105). Pianonsoitonopettaja onkin usein toiminnallaan ylläpitämässä musiikkikulttuurissa vallitsevia arvoja (Huhtanen, 2004, 112). Musiikkimaailman intressien ja arvojen sisäistäminen onkin pianonsoiton opiskelun yhtenä tavoitteena (Hirvonen, 2003, 25-26).

Suomalaista soitonopetusjärjestelmää ihaillaan usein ulkomailla. Soitonopetusjärjestelmän, ja sitä edustavan opettajan, tärkeänä tehtävänä on luoda kehykset musiikinopiskelijoiden identiteetin rakentumiselle. (Hirvonen, 2003, 29). Soitonopetusjärjestelmään kuuluvien kurssitutkintojen ja kilpailujen arvioiminen on vastuullinen tehtävä, sillä sitä kautta pianonsoitonopettajat ovat osaltaan luomassa keskinäistä vertailua oppilaiden keskuuteen. (Hirvonen, 2003, 42)

Pianonsoitonopettajan ammattitaitoihin kuuluu kyky muokata koulutusta tarkoituksenmukaiseen suuntaan, pohtimalla jatkuvasti peruskysymystä siitä, mihin tarkoitukseen pianonsoiton opiskelijoiden kouluttamisella pyritään (Huhtanen, 2004, 109). Koska pianonsoitonopettajat saavat harvoin suoraa palautetta työstään, tulee heidän jatkuvasti kirikkaasti tiedostaa se, mitä ovat tekemässä ja miksi. (Huhtanen, 2004, 114)

2.2.2 Pianonsoitonopettajana toimiminen

Pianonsoiton opetus on perinteisesti ollut naisten tehtävä (Huhtanen, 2004, 101). Naisopettajat on nähty luontaisesti kasvattajina, ”sosiaalisina äiteinä” (Huhtanen, 2004, 114). Naisille ominaisina pidetyt luonteenpiirteet, kuten myötäelämisen kyky ja empaattisuus ovatkin erittäin tärkeitä ominaisuuksia pianonsoitonopettajan työssä (Hirvonen, 2003, 84). Tällaisten soitonopettajan myönteisten ominaisuuksien on todettu vaikuttavan suoraan oppilaan oppimismenestykseen, erityisesti niillä on vaikutusta pienempien lasten opetuksessa. (Hirvonen, 2003, 83)

Pianonsoitonopettajana oleminen on enemmän kuin ulkoisen roolin toteutus, se on paremminkin elämäntapa. (Huhtanen, s.186) Pianonsoitonopettajalla voi silti toimia samalla muissakin ammatillisissa rooleissa, kuten orkesterimuusikkona ja freelance-esiintyjänä. (Hirvonen, 2003, 24)

Mari Karppinen on tehnyt pro gradu -tutkielman Musiikinopettajan mallivaikutus, Musiikinopettajan persoonan vaikutus oppilaiden musiikinopiskelun motivaatioon (2007). Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat 7-luokkalaisia. Tutkimuksesta ilmenee, että musiikinopettajan asiantuntijuus kehittyy tasoittain, työkokemuksen määrällä on ratkaiseva merkitys musiikinopettajana kehittymiselle. Asiantuntijuus kehittyy paljolti yrittämisen ja erehtymisen kautta. (Karppinen 2007, 15) Asiantuntijuudessaan kehittyvä musiikinopettaja kehittyy erityisesti intuitiivisuudessa, tilanteiden ennakoimisessa sekä tilannekohtaisesti toimimisessa. (Karppinen, 2007, 15-17)

Opettajan tarvitsemat emotionaaliset taidot kumpuavat opettajan persoonallisuudesta, mutta ne ovat myös kehitettävissä. Opettajan tarvitsemiin emotionaalisiin taitoihin luokituvat kyky havainnoida ja identifioida tunteita, tunteiden ilmaisu, hallinta ja intensiteetin arviointi sekä impulssien kontrollointi ja mielihyvän viipymisen sieto. Opettajan tulisi myös kyetä vähentämään stressiä ja erottamaan tunteet ja toiminta toisistaan. Musiikinopettajan tulee osata ilmaista tunteitaan ja hyödyntää niitä opetuksessaan, jotta oppilaatkin rohkenevat käyttää tunteitaan musiikin kautta. (Karppinen, 2007, 18)

Opettaja tarvitsee oppimisen taitoja, jotta voisi opettaa oppilaita oppimaan. Musiikinopetuksessa tärkeässä osassa on instrumentin soittaminen, jota opettajan on syytä harjoitella säännöllisesti, etteivät opettajan taidot heikkene. (Karppinen, 2007, 18)

Opettajan auktoriteetin perustana on laillistettu vaikutusvalta. Auktoriteetti kehittyy vakavasti otettavassa opiskeluilmapiiirissä, johon sisältyy molemminpuolinen kunnioitus opettajan ja oppilaan välillä. Auktoriteetin edellytys on jonkinasteinen etäisyys opettajan ja oppilaan välillä. (Karppinen, 2007, 18)

Hyvällä opettajalla on hyvät opettajan taidot. Lisäksi tärkeässä roolissa ovat opettajan persoonasta nousevat opetuksen elementit. Opetus on luova tapahtuma jonka tekee persoonalliseksi opettajan into, mielikuvitus ja luonne. Opettajuuden sanotaan rakentuvan yhdeksästä elementistä, jotka ovat halu elinikäiseen opiskeluun, auktoriteetti eettisyys, kyky järjestyksen ylläpitoon, mielikuvitus, into, pitkäjännitteisyys, luonteen korkeatasoisuus ja opetukseen liittyvän mielihyvän kokeminen. Nämä ovat luontaisia ja sisäsyntyisiä ominaisuuksia. Hyvään opettajuuteen kuuluukin näiden elementtien tunnistaminen itsessään, halu kehittää niitä sekä halu käyttää niitä toisten hyväksi. Musiikinopetus on erityisen luova tapahtuma, siksi opettajan persoonallisuuden merkitys musiikinopetuksessa on hyvin tärkeä. (Karppinen, 2007, 17)

Hyvän opettajuuden kriteerit tulevat monesti ulkoapäin, jolloin opettaja saattaa joutua tinkimään omasta identiteetistään ja itseohjautuvuudesta. (Karppinen, 2007, 19) Kuitenkin todennäköisemmin parempi, tasapainoisempi ja onnellisempi opettaja on sellainen, jonka opettajuus ponnistaa opettajan oman persoonan voimavaroista. (Karppinen, 2007, 19-20)

2.2.3 Pianonsoitonopettajana kehittyminen

Pianonsoitonopettajaksi kehittyminen on prosessin tulos (Huhtanen, 2004, 101). Pianonsoitonopettajalla tulisi riittää motivaatiota ja halua toimia tarvittaessa ”vain” opettajana (Huhtanen, 2004, 102), sillä taitamaton tasapainoilu pianistin ja pianonsoitonopettajan roolien välillä aiheuttaa ongelmia työskentelylle pianonsoitonopettajana (Huhtanen, 2004, 104). Pianonsoitonopettajan on tärkeä arvostaa ammattiaan sisäisesti ja julkisesti (Huhtanen, 2004, 111). Soitonopettajan tulee hyväksyä ja prosessoida kuntoon mahdollinen menneisyytensä pianistina (Huhtanen, 2004, 116).

Pianonsoitonopettajan identiteettiin on väistämättä vaikuttanut läpikäyty koulutus (Huhtanen, 2004, 187). Viime kädessä soitonopettajana olemisen joutuu kuitenkin opettelemaan itsekseen (Huhtanen, 2004, 183). Opettamiseen liittyy paitsi toiminnan taso, vähintään yhtä merkittävää on opettajana oleminen (Huhtanen, 2004, 187). Siksi opettajan on hyväksyttävä oma elämänsä, taito nauraa itselleen on avuksi pianonsoitonopettajan ammatissa (Huhtanen, 2004, 187). Tulevaisuudessa opettajalla on entistä enemmän haaste siirtää pianonsoiton opiskelun painopistettä ammattiopiskelusta onnellisen harrastamisen suuntaan. (Huhtanen, 2004, 103)

Pianonsoitonopettajana kehittymiseen tarvitaan tietoa ponnistelua itsensä kehittämisen eteen. Ammatillisessa kehittymisessä on apua didaktisen tutkimuksen tuottaman tiedon sekä kokemustiedon ja perimätiedon hyödyntämisestä ja käyttämisestä. Pianonsoitonopettajan on syytä jatkuvasti tutkia ja analysoida omaa toimintaansa, olla kriittinen vakiintuneita toimintamallejaan kohtaan (Hirvonen, 2003, 84).

2.3 Pianonsoitonopettajan ja opiskelijan välinen suhde

Pianonsoitonopettajan eräänä tehtävänä on ohjata oppilaat kohtaamaan muuttuvan maailman haasteet (Huhtanen, 2004, 109). Tässä on avuksi kyky luoda luottamuksellinen suhde oppilaaseen, erityisesti lasten kanssa tätä kykyä suuresti tarvitaan (Huhtanen, 2004, 110, Hirvonen, 2003, 81). Pianonsoitonopettajan ja oppilaan välinen suhde on eräänlainen mestari-kisälli-suhde (Huhtanen, 2004, 112). Instrumenttiopettajalla saattaa olla hämmästyttävän paljon valtaa suhteessa oppilaaseensa (Huhtanen, 2004, 183), mutta toisaalta opettaja on riippuvainen oppilaastaan (Huhtanen, 2004, 115). Pianonsoitonopettajan opetustaidot nimittäin mitataan usein oppilaan osaamisen kautta (Huhtanen, 2004, 114). Etenkin oppilaan kurssitutkintotilanteet saavat aikaan opettajassakin ahdistusta ja painetta, jota tämän on kestävä pystyä tukemaan oppilastaan (Huhtanen, 2004, 116). Opettajan tulee välttää kiusaus päteä oppilaan kautta (Huhtanen, 2004, 114). Kaikenlainen vastuuntuntoisuus suhteessa oppilaaseen on elintärkeää (Huhtanen, 2004, 115).

Empaattiseen oppilaiden ymmärtämiseen (Huhtanen, 2004, 116) liittyvä herkkyys

tunnistaa oppilaan hienovaraisia kehitysvaiheita ja persoonallista kasvua sekä taito ohjata oppilaan vaiheittaista kehittymistä, kuuluvat myöskin pianonsoitonopettajan ammattitaitoon (Huhtanen, 2004, 114, Hirvonen, 2003, 22). Pianonsoitonopettajan tulee ohjata oppilastaan uusiin haasteisiin sopivin askelin siten, että oppilaan ei tarvitse kokea masennusta uusien haasteiden alla (Huhtanen, 2004, 83). Opettajan onkin asetettava oppilaalle sopivat vaatimukset juuri tämän henkilökohtaisten ominaisuuksien huomioimisen kautta. (Hirvonen, 2003, 30) Pyrkimys ymmärtää oppilaaseen vaikuttavia psykologisia ja emotionaalisia tekijöitä kuuluu myös opettajan ammattitaitoon (Hirvonen, 2003, 82). Hänen kuuluu oivaltaa nopeasti, millaisia neuvoja oppilas kaipaa edistyäkseen (Hirvonen, 2003, 83-84). Opettajan on osattava toimia opetustilanteessa sekä loogisesti, että oppilaan oppimista, kasvua ja persoonallisuuden kehittymistä tukien (Hirvonen, 2003, 86).

Pianonsoitonopettajalla on todettu olevan mahdollisuuksia vaikuttaa oppilaan lahjakkuuden kehittymiseen entisestään, toisin sanoen opettaja voi omalta osaltaan vaikuttaa ”timantin hioutumiseen” (Hirvonen, 2003, 19) Saadulla soitonopetuksella on keskeinen merkitys tässä prosessissa (Hirvonen, 2003, 21). Opettajan olisi huomattava oppilaan lahjakkuus ja pystyttävä viemään oppilasta eteenpäin, jotta oppilaan motivaatio säilyisi (Hirvonen, 2003, 84)

Soitonopettaja on oppilaan elämässä merkittävä henkilö (Hirvonen, 2003, 31). Tämän vuoksi pianonsoitonopettajalla onkin mahdollisuus olla rakentamassa oppilaan identiteettiä (Hirvonen, 2003, 26), erityisesti tunnustusta antamalla (Hirvonen, 2003, 30-31). Opettajan ja oppilaan suhde muotoutuukin usein hyvin henkilökohtaiseksi (Hirvonen, 2003, 81). Toimivassa opetussuhteessa oppilas kokee opettajan myönteisenä, kannustavana, mieluisena ja mukavana. Pianonsoitonopettajan on kyettävä luomaan oppitunnista niin myönteinen, että oppilas uskaltaa rohkeasti esittää tuntojaan opettajalle. Opettajan on oltava yhtä aikaa vaativa ja rohkaiseva (Hirvonen, 2003, 82). Rohkaiseminen voi tapahtua siten, että opettaja mahdollistaa oppilaalle elintärkeitä onnistumiskokemuksia, joiden kautta tämä voi kokea olevansa riittävä ja jotta opiskelumotivaatio voisi pysyä hyvänä (Hirvonen, 2003, 83).

Oppilaan ja pianonsoitonopettajan välisen keskinäisen kunnioituksen olisi oltava kunnossa (Hirvonen, 2003, 85). Erityisen tärkeää kunnioituksen kannalta on se, että opettajan ammattitaito herättää luottamusta oppilaassa (Hirvonen, 2003, 83). Oppilaan kehittymiseenhän vaikuttaa suuresti pianonsoitonopettajan ammatti- ja opetustaidot (Hirvonen, 2003, 84). Yksittäisen soitonopettajan merkitystä oppilaan uralla ei voi vähätellä, vaan se saattaa olla käännteentekevä ja ratkaisevan merkittävä (Hirvonen, 2003, 86). Ei ole myöskään samantekevää, saako oppilas pianotunteja arvostetulta vai tuntemattomalta pianonsoitonopettajalta. Jopa lapsuudenaikaisten opettajien arvostuksella on merkitystä soittajan uralla. (Hirvonen, 2003, 31)

Pianonsoitonopettajan ja oppilaan välinen suhde tiivistyy entisestään pianokilpailujen ja kurssitukintojen yhteydessä. Opettajan on annettava oppilaalleen näissä tilanteissa normaalia enemmän aikaansa ja henkistä tukea (Hirvonen, 2003, 103), opettajat myös opettavat oppilaitaan erityisen paljon ennen pianokilpailuja (Hirvonen, 2003, 101-102). On paljolti opettajan vastuulla se, että oppilas tulee lähteneeksi pianokilpailuihin mukaan, sillä opettajat pitävät yllä pianokilpailu kulttuuria ja tukevat oppilaitaan kilpailemaan (Hirvonen, 2003, 101). Opettajan haasteena on myös oppilaalle sopivan kilpailuohjelmiston laatiminen (Hirvonen, 2003, 102). Kilpailutilanteessa ja siihen valmistautuessa pianonsoitonopettaja toimii oppilaansa myötäkulkijana, joka ohjaa oppilastaan kohtaamaan esiintymistilanteen

sekä lieventää kilpailutilanteessa oppilaan jännitystä (Hirvonen, 2003, 102). Opettajan tulee keskustella oppilaan epämiellyttävistä tunteista pianokilpailuja kohtaan (Hirvonen, 2003, 103). Kilpailutilanteessa opettajan tulisi ehdottomasti olla paikan päällä, jotta voisi mahdollisen epäonnistumisen hetkellä lohduttaa oppilastaan (Hirvonen, 2003, 103).

Vaikka opettajien auktoriteetti suhteessa oppilaisiin on nykyään paljon heikompaa kuin menneinä vuosikymmeninä, ovat monet soitonopettajat edelleen pystyneet herättämään oppilaissaan tarvittaessa jopa kauhua. Soitonopettajien mielipiteillä on edelleen huomattava merkitys oppilaille. (Tikka, 2005, 36)

Pojat saattavat vierastaa musiikin tunnepitoisuutta, joka yhdistyy helposti naisellisyyteen ja äitiin, jonka läheisyydestä pyritään nuorena pois. Siksi miespuolinen soitonopettaja sopii pojille usein paremmin kuin nainen. Tytöt taas kaipaavat usein naispuolista samastumiskohdetta. (Tikka, 2005, 37)

Usein soittotuntien ilmapiiri on hyvin opettajakeskeinen eikä oppilaalle jää juurikaan tilaa vaikuttaa opetusprosessiin. Soitonopettajat pyrkivät lähestymään soittamista nuottikuvan ja nuottiluvun opettelemisen kautta, kun taas monet oppilaat halusivat opetella soittamaan kuulonvaraisesti. (Tikka, 2005, 37)

Soitonopettajalla on suuri vaikutus oppilaiden esiintymisiin. Yleensä opettaja tekee päätökset oppilaan esiintymistilanteista ja vain harvoin oppilaat kieltäytyvät, vaikka esiintyminen ei tuntuisikaan mieluiselta. (Tikka, 2005, 82-83) Pojat jännittävät tyttöjä vähemmän esiintymistilanteita. (Tikka, 2005, 83) Soitonopettaja valitsee yleensä oppilaalleen soitettavan ohjelmiston. Jotkut opettajat saattavat tarjota oppilailleen mahdollisuutta osallistua ohjelmiston valintaan, mutta useimmiten oppilaat ovat niin tottuneita opettajan auktoriteettiin, että eivät käytä mahdollisuutta hyväkseen. Soitonopettajat kuitenkin kunnioittavat oppilaiden musiikkimakua ja pyrkivät huomioimaan sen kappalevalinnoissa. (Tikka, 2005, 86) Opettajan valitsema ohjelmisto ei yleensä vaikuta soittainnostukseen ainakaan alentavasti (Tikka, 2005, 86-87) Soittamiseen heikommin motivoituneet nuoret näyttävät motivoituneita useammin olevan tyytymättömiä soitettaviin kappaleisiin, mutta opettajalle ei mielipidettä silti mielellään kerrota. (Tikka, 2005, 87)

Motivoituneet ja paljon soittamista harjoittelevat nuoret uskovat harjoittelevansa riittävästi myös soitonopettajansa mielestä. Joillekin nuorille suurin motiivi harjoitella soittamista on opettajan asettamat vaatimukset, samalla nämä nuoret tietävät harjoittelevansa opettajansa mielestä liian vähän. (Tikka, 2005, 93)

Opetustyö perustuu opettajan ja oppilaan vuorovaikutukseen sekä oppilaiden ymmärtämiseen. Oppilaan kanssa dialogiin pääseminen saattaa vaatia opettajalta suuria ponnistuksia. Opettajan pyrkimys dialogiin antaa oppilaalle mahdollisuuden olla opetus-suhteessa sellaisilla tavoilla, kuin hän arkipäiväänsä elää. Opettaja tulee ikään kuin tulla oppilastaan vastaan tämän kokemusmaailmaan. (Karppinen, 2007, 20) Musiikillinen yhteistyö opettajan ja oppilaan välillä on sitä parempaa mitä paremmin opettaja pystyy samaistumaan oppilaan kokemusmaailmaan. (Karppinen, 2007, 20-21) Jollei dialoginen vuorovaikutussuhde musiikinopettajan ja oppilaan välille synny, on oppilaiden luonteva musiikillinen ilmaisu erittäin vaikeaa. (Karppinen, 2007, 21)

Opetus voi olla joko opettajajohtoista tai oppilaskeskeistä. Opettajajohtoisessa mallissa oppilaiden oppiminen on toissijaista opettajan toteuttaman opettamisen kustannuk-

sella. Musiikinopetukseen sopii selvästi paremmin oppilaskeskeinen opetus, jolloin oppilaat oppivat omaehtoista ja itsenäistä tiedonhankintaa, sosiaalista kanssakäymistä itseluottamusta sekä itsearvostusta. (Karppinen s.21) Oppilaskeskeisessä mallissa toteutuu myös musiikinopetuksen tavoite rohkaista oppilaita omaehtoiseen musiikin harrastamiseen. (Karppinen, 2007, 21-22)

2.4 Nuorten näkemys hyvästä pianonsoitonopettajasta

Soile Tikan tutkimustuloksista ilmenee, että soitonopettajiin ollaan yleensä tyytyväisiä. Harvinaisempaa on halu vaihtaa soitonopettajaa. (Tikka, 2005, 77) Pojat kertovat tyttöjä useammin olevansa tyytyväisiä soitonopettajiinsa, mutta se johtuu osittain siitä, että tytöt osaavat poikia paremmin tuoda esiin opettajan heikkouksia. Tytöt kykenevät muutenkin kuvaamaan opettajiaan poikia paremmin. Työille opettajan persoonalla ja häneltä saadulta palautteella on enemmän merkitystä kuin pojille. Soitonopettajaa kohtaan tunnettua tyytymättömyyttä ei yleensä ilmaista suorana kritiikkinä vaan ns. hyvän opettajan ja oman opettajan välisten kuvausten ristiriitaisuutena. (Tikka, 2005, 88)

Oppilailla on yleensä selkeä käsitys siitä, millainen on hyvä ja huono opettaja. Näihin käsityksiin antavat vaikutuksensa jo ennakolta esimerkiksi oppilaan vanhempien näkemys hyvästä opettajasta. Kuitenkin oppilaat kykenevät hyvin itsenäisesti ja monipuolisesti arvioimaan ja analysoimaan opettajuuden eri puolia. Hyväksi koettu opettaja lisää oppilaan opiskelumotivaatiota. (Karppinen, 2007, 25)

Oppilaiden oppimista edistävät opettajan positiiviseksi koetut persoonallisuuden piirteet. Hyväksi koettu opettaja on ohjaamiskykyinen ja inhimillinen. Hän kykenee toimimaan oppilaiden kehityksen tasolla. Oppilaat kaipaavat opettajaa jolla tuntuu olevan aikaa ja kärsivällisyyttä. (Karppinen, 2007, 25) Hyvä opettaja ymmärtää oppilasta kasvavana ihmisenä, nuorena (Karppinen, 2007, 25-26) Hyvä opettaja on aito ja ottaa oppilaan vakavasti. Hyvä opettaja on normaali ihminen jolla on sekä vahvuuksia, että heikkouksia. Hyvän opettajan tulee olla puolueeton, huumorintajuinen ja kokonaisvaltaisesti läsnä oleva. (Karppinen, 2007, 26)

Opettaja joka antaa oppilaalleen monipuolisesti palautetta, on pidetty. Kehuminen motivoi, kun taas negatiivinen palaute auttaa korjaamaan virheet. Hyvä opettaja on monien oppilaiden mielestä rento, eikä anna liikaa läksyjä. Seitsemäsluokkalaisten kuvaavat hyvää opettajaa seuraavilla adjektiiveilla: rohkaiseva, kannustava, mukava, pirteä, hauska ja iloinen. Hyvä opettaja on napakka, muttei liian tiukka. Hän kannustaa ja rohkaisee oppilaita opinnoissa. Opettajan kaverillista luotettavuutta arvostetaan. Hyvä opettaja osaa herättää kiinnostuksen aiheeseen. Hyvän opettajan oppilaat oppivat oikeasti opetettavia asioita. Hyvästä opettajasta näkee, että hän nauttii työstään ja tekee sitä omasta halustaan. Hyvän opettajan tunnit ovat monipuolisia eikä toinen toisensa toistoa. Hyvä opettaja arvostaa ja kuuntelee oppilaitaan ja osoittaa välittävänsä näistä ja näiden asioista, muistakin kuin musiikinopiskeluun liittyvistä asioista. (Karppinen, 2007, 38)

Seitsemäsluokkalaisten mielestä hyvä musiikinopettaja on iloinen, hauska ja huumoria ymmärtävä. Hän ei ole tylsä eikä helposti suuttuva. Musikaalisuus mielletään hyvän musiikinopettajan ominaisuudeksi. Hyvällä musiikinopettajalla on positiivinen suhtautuminen oppilaisiin ja hän kehuu onnistumisten hetkillä. Hyvä musiikinopettaja on

oppilaan epäonnistumisia ymmärtävä ja kannustava. Hyvä musiikinopettaja antaa oppilaille mahdollisuuden vaikuttaa opiskeltavien asioiden sisältöihin. Hyvä musiikinopettaja osaa neuvoa ja auttaa soittotehtävissä. (Karppinen, 2007, 42)

Nuoret arvostavat sitä, että soitonopettaja on vaativa, osaa opettaa sekä antaa konkreettisia neuvoja oppilaan ongelmiin. Soitonopettajan huumorintajua ja ymmärtävyyttä arvostetaan myös. Opettajan antama kritiikki pahoittaa herkemmin tyttöjen kuin poikien mielen. Erityisesti tytöt kaipaavat opettajan antamaa empatiaa ja kannustusta. Pojat taas odottavat että opettaja vaatisi heitä harjoittelemaan enemmän. Pojille opettajan persoona ei ole niin tärkeä, riittää että opettaja osaa asiansa eikä ole liian ankara ja tarkka. (Tikka, 2005, 79) Mitä korkeammalla ovat oppilaan tavoitteet soittamisen suhteen, sitä enemmän oppilaalle merkitsevät opettajan opetusmenetelmät ja persoona. Korkealle tavoitteensa asettanut oppilas reagoi myös herkemmin opettajan käyttäytymiseen esim. jännittämällä tai vaihtamalla opettajaa. (Tikka, 2005, 80)

3 AINEISTON KUVAUS

3.1. Varhaisnuorten kirjoitelmat

Tämän työn aineisto on koottu 13-15-vuotiaiden pianonsoiton opiskelijoiden tekemistä kirjoitelmista. Kirjoitelmien aiheena oli: ”mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty”. Kirjoitelman tehneitä nuoria oli yhteensä kuusi. Kaikki kirjoitelman tehneet nuoret pianistit olivat tyttöjä, kaksi heistä oli 13-vuotiaita ja neljä neljätoistavuotiaita. Vaikka kirjoittajien joukkoon ei päätyneenkään yhtään 15-vuotiasta, kuvaavat nämä kuusi kirjoitelmaa riittävän hyvin koko varhaisnuorten ikäluokan käsityksiä, sillä useampi 14-vuotiaista oli pian täyttämässä 15 vuotta. Kirjoitelman tehneistä nuorista viisi oli omien opiskelutovereideni oppilaita. Yksi nuori osallistui kirjoitelman tekemiseen internetin keskustelupalstan kautta.

3.2 Kirjoitelmien toteutus

Kirjoitelman ohjeistuksen laadin lokakuun alussa, jaoin niitä sitten kymmenen kappaletta luokkatovereilleni. Lisäksi laitoin ohjeistuksen kolmelle internetin keskustelupalstalle, jotka olivat nuorille suunnattuja. Sain vastaukset suurimman osan vastauksista lokakuun loppupuolella ja viimeisen marraskuun puolivälissä.

Kirjoitelmaan osallistuneet opiskelutovereideni oppilaat kirjoittivat tekstinsä lyijykynällä tehtäväpaperille, yksi heistä jatkoi tuotostaan vielä erilliselle paperille. Kaksi nuorista oli laatinut kirjoitelman pianotunnilla, kolme kirjoitti sen vapaa-ajallaan. Internetin keskustelupalstalla kirjoitelmansa laatinut nuori lienee käyttänyt tehtävään vapaa-aikaansa. Nuorten tuotokset olivat pituudeltaan ja muodoltaan monenlaisia. Muutama kirjoitelma oli varsin lyhyt, toiset vähän pidempiä. Yksi nuorista oli käsitellyt aiheita ranskalaisten viivojen avulla.

Kirjoitelman tehneet nuoret liittivät tekstiinsä ikänsä ja etunimensä. Nimet olen aineiston käsittelyn yhteydessä muuttanut nuorten yksityisyyden suojelemiseksi. Nuorten kirjoitelmat ovat tämän työn liitteinä (liitteet 1-6).

3.3. Kirjoitelman aihe

Kirjoitelman ohjeistuksessa oli kaksi kysymystä: ”Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?” ja ”Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?” Näiden suhteellisen avoimeksi jätettyjen kysymysten oli tarkoitus virittää kirjoitelmaan osallistuvat nuoret ilmaisemaan mahdollisimman vapaasti ja rohkeasti käsityksiään hyvästä pianonsoitonopettajasta. Jotta kysymyksenasettelu ei johdattelisi liikaa nuorten vastauksia, oli tarkentavat kysymykset hyvä jättää pois.

3.4. Kirjoitelmien tarkastelu

Varhaisnuorten kirjoitelmat on analysoitu etsimällä aineistosta nuorten yhteneviä ja eriäviä käsityksiä hyvästä pianonsoitonopettajasta. Tulokset on ryhmitelty aihepiireittäin, siten että kaikille kirjoitelmista nouseville näkökulmille on löytynyt sijaa. Tulosten tarkastelun apuna olen käyttänyt aiheenmukaisia lainauksia ja viittauksia nuorten kirjoitelmiin. Koska kirjoitelmia oli vain kuusi, ja ne olivat melko lyhyitä, ei yhteneväisyyksiä kovin monissa asioissa löytynyt, vaan jokainen nuorista oli käsitellyt aihetta vähän omalla tavallaan. Näin ollen vähästäkin materiaalista nousi esille monenlaisia erilaisia näkökulmia.

4 TULOKSET

4.1 Edellytyksiä hyvälle pianonsoitonopetukselle

4.1.1 Odotuksia ja toiveita pianonsoitonopettajaa kohtaan

Aineistosta nousi esille, että nuoret toivoivat pianonsoitonopettajan osaavan opettaa niin että oppilas oppii soittamaan. Saara, 13, kuvasi tätä termillä asiansa osaava. Martan, 14, mielestä pianonsoitonopettajan pitäisi saada oppilaat innostumaan soittamisesta. Useampi kirjoitelman tehneistä nuorista toivoi pianonsoitonopettajan olevan aikuinen, jolle voi kertoa asioitaan ja joka toimisi ikään kuin soitonopiskelijan ”psykiatrina”. Pianonsoitonopettajan kanssa on mukava jutella muistakin asioista kuin pianonsoitosta. Hyvä pianonsoitonopettaja nähtiin myös sellaisena, joka tulee toimeen oppilaan kanssa ja joka aidosti pitää opettamisesta. Nuoret näkivät pianonsoitonopettajan hyveinä myös sitkeyden, periksiantamattomuuden ja kärsivällisyyden. Olennaisiin asioihin, kuten kappaleen työstämiseen keskittyminen nähtiin pianonsoitonopettajan tehtävänä.

”Pianonsoitonopettajan pitäisi olla mielestäni sellainen, joka opettaa hyvin ja että myös oppii sen tunneilla.” (Johanna, 13)

4.1.2 Hyvän soittotunnin ilmapiiri

Soittotunnilla hyvä pianonsoitonopettaja on olemukseltaan positiivinen ja viljelee huumoria, mutta ei liikaa, ettei oppitunti mene ”pelleilyksi”. Pianonsoitonopettaja on kahden nuoren mielestä hauska ja mukava. Pianonsoitonopettajan tulisi rohkaista ujoakin oppilasta ”heittäytymään musiikkiin”. Rebekka, 14, toivoi pianonsoitonopettajan kyselevän tunnin alussa soitonopiskelijan kuulumiset ja kertovan sopivasti myös omasta elämästään. Hyvä pianonsoitonopettaja saa aina oppitunnin päätteeksi opiskelijan hyvälle tuulelle, löytämällä edes jotakin hyvää tämän soittamisesta.

”Hyvän pianonsoitonopettajan tunnilla ei tarvitse pelätä epäonnistumista” (Saara, 13)

4.2 Hyvän pianonsoitonopettajan ammattitaito

4.2.1 Pianonsoitonopettaja pianistina

Maria, 14, peräänkuulutti pianonsoitonopettajan hyvää soittotaitoa vakuutena hyvälle soitonopetukselle. Rebekka, 14, näki tärkeänä sen, että pianonsoitonopettaja soittaa itse ensin uuden kappaleen läpi ja vasta sitten alkaa käydä kappaletta oppilaan kanssa läpi.

”Hyvän soitonopettajan kuuluu itsekin soittaa hyvin.” (Maria, 14)

4.2.2 Pianonsoitonopettajan opetusmenetelmät

Hyvän pianonsoitonopettajan tulisi nuorten mielestä löytää jokaiselle oppilaalle yksilöllisesti sopivat opetustavat. Pianonsoitonopettajan pitäisikin ruokkia oppilaan vahvuuksia. Rebekka, 14, kertoi esimerkin: ”Jos oppilas on hyvä prima vistassa, kannattaa sitä harjaannuttaa mahdollisimman usein myös tunneilla”. Pianonsoitonopettajan tulisi valita oppilaalle sellainen uusi kappale, jonka tämä kykenee oppimaan. Sopiva haaste innostaa nuoria harjoittelemaan. Jokaisella tunnilla olisi opiskelijan tärkeää oppia pianonsoitonopettajaltaan aina jotakin uutta, vaikka se olisi kuinka pieni asia tahansa. Martta, 14, uskoi hyvän pianonsoitonopettajan järjestävän riittävästi esiintymiä oppilaalleen.

”Opettajan tulee ottaa huomioon jokainen oppilaansa omina yksilöinä” (Maria, 14)

4.3. Hyvän pianonsoitonopettajan suhtautuminen nuoreen soitonopiskelijaan

4.3.1 Vuorovaikutus soitonopiskelijan kanssa

Tuttavalliseen vuorovaikutussuhteeseen soitonopetustilanteessa kuuluu se, että pianonsoitonopettaja kyselee, mitä soitonopiskelija tahtoo soittaa ja mitä haluaa oppia. Hyvä pianonsoitonopettaja kuuntelee ja arvioi opiskelijan soittoa palautetta antaen.

”Yrittää luoda oppilaaseen pikemminkin ystävä-, kuin opettajasuhteen” (Rebekka,14)

4.3.2 Palautteen antaminen

Pianonsoiton antama kehuminen oli esillä useiden nuorten vastauksissa. Eeva, 14, toivoi kehuja onnistumisten hetkillä. Rebekkanikin mielestä pianonsoitonopettaja voi joskus kehua, kunhan ei kehu liikaa. Kehumistakin tärkeämpänä tämä nuori näki runsaan kannustamisen. Pianonsoitonopettajan on nuorten mielestä tärkeä muistaa se, ettei soitonopiskelijaa saa valheellisesti väittää paremmaksi pianistiksi kuin mitä tämä oikeasti on. Palautteen realistisuus nousi kunniaan nuorten käsityksissä. Negatiivistakin palautetta osaa hyvä pianonsoitonopettaja tarvittaessa käyttää erityisesti silloin, kun ”kaikki menee mönkään”. Rebekkan, 14, mielestä opettaja voi joskus ”haukkua pystyyn” kunhan muistaa taas seuraavalla kerralla rohkaista opiskelijaa. Eevan, 14, mielestä opettaja ei saa ruveta saarnaamaan, vaikka oppilas ei kunnolla osaisikaan kappaletta. Haukkumisen sijasta hän näkee tärkeämpänä neuvomisen. Saarakaan, 13, ei tahtoisi saada liikaa ”negatiivista kommenttia”, vaan toivoo mieluummin ”rakentavaa kritiikkiä”.

”Hyvä pianonsoitonopettaja on sellainen, joka antaa hyvää ja tarvittaessa huonoa palautetta” (Eeva, 14)

4.3.3 Soitonopiskelijan kohtelevminen

Nuoret olivat yhtä mieltä siitä, että hyvä pianonsoitonopettaja ei ole liian ankara ja vaativa. Toisaalta sopivassa määrin tapahtuva vaatiminen on hyväksi. Martan (14) mielestä ”liian lepsun” opettajan oppilas ei edisty. Marian (14) mielestä ”löysäily on pitkän ajan kuluessa aika tylsää”. Opettajan ymmärtäväisyys oli myös yksimielisesti tärkeä asia nuorten silmissä. Eeva, 14, toivoo pianonsoitonopettajan olevan ymmärtäväinen, jos opiskelija ei osaa kappalettaan. Saarakin, 13, toivoo pianonsoitonopettajan sallivan epäonnistumiset. Maria, 14, odottaa ymmärtämystä silloinkin, kun soittoläksyn harjoittelu on jäänyt vähiin. ”Pianonsoitto ei ole maailman tärkein asia”, totesi Maria, 14. Kannustaminen, neuvominen ja auttaminen olivat yhteisesti nuorten mielestä hyvän pianonsoitonopettajan keinoja kohdella oppilastaan. Eeva, 14 ja Saara, 13 eivät toivoisi opettajan hermostuvan. Epäkohtelias käytös ei sovi hyvälle soitonopettajalle, vaan nuorta on kohdeltava samanarvoisesti, kunnioittavasti. Pianonsoitonopettajan on oltava tasapuolinen ja huomioitava jokaista oppilasta yksilöllisesti. Hyvä pianonsoitonopettaja antaa aikaa oppilaan kasvulle, harjoittelulle ja oppimiselle. Rebekka (14) odottaa, ettei saa pianonsoitonopettajaltaan turhia lupauksia.

”Opettaja ei saa olla liian tiukka, eikä sellainen joka vaatii oppilaaltaan täydellisyyttä” (Eeva, 14)

4.3.4 Soitonopiskelijan motivoiminen

Hyvä pianonsoitonopettaja motivoi ja ”tsemppaa” opiskelijaa eteenpäin. Hän myös motivoi rohkaisemalla ja innostamalla. Maria, 14, tietää, että joidenkin opiskelijoiden kohdalla vaatiminen on hyvä tapa motivoida, toisille tuo menetelmä ei taas sovi.

”Kyseinen opettaja on myös sellainen, joka aina tsemppaa jatkamaan” (Eeva, 14)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Keskeiset löydökset

Tässä opinnäytetyössä löydettiin vastauksia siihen millainen on hyvä pianonsoitonopettaja nuoren soitonopiskelijan mielessä. Nuorten vastaukset myötäilivät monessa määrin aikaisempia tutkimustuloksia. Keskeisimpiä havaintoja oli se, että nuoret keskittyivät pääosin kuvaamaan sitä, kuinka hyvä pianonsoitonopettaja kohtelee, kannustaa, ymmärtää, kuuntelee ja huomioi heitä. Turvallisen ja ystävällisen aikuisen mukava seura on olennaisimpia odotuksia, joita näillä kirjoitelman tehneillä varhaisnuorilla on opettajaltaan. Jonkin verran tuotiin esille myös pianonsoiton opettajan ammatillista ja soittamiseen liittyvää pätevyyttä, mutta se oli verraten ohut korostus opettajan mukavuuden ja ystävällisen käyttäytymisen rinnalla.

Ilmeisesti pääosa näistä varhaisnuorista kuului aikaisempien tutkimustulosten mukaisesti siihen nuorten enemmistöön, ”harrastajiin”, joille soittamisesta koitua soittamisen ilo mutta myös soittamisesta koitua hyöty on tärkeää. Yhdestäkään kirjoitelmista ei huokunut erityistä tavoitteellisuutta ja eteenpäin pyrkivyyttä, joka viittaisi nuoren kuuluvan ammattimuusikoksi pyrkiviin ”soitonopiskelijoihin”. Jokunen kirjoitelman tehneistä nuorista saattoi olla sen verran heikosti soitonopiskeluun sitoutunut, että hänet voisi laskea myös ”soittelijaksi”.

Musiikin tärkeä merkitys varhaisnuoren elämän kysymysten prosessoinnissa tuli varovaisesti esille siinä, että eräs varhaisnuori toivoi kirjoitelmassaan pianonsoitonopettajan rohkaisevan nuorta ”heittäytymään musiikkiin”. Palautteen saaminen pianonsoitonopettajalta on tärkeää varhaisnuoren kehitykselle. Se tuli ilmi myös tämän pedagogisen opinnäytetyön tuloksissa. Koska kyselyyn vastanneet olivat kaikki tyttöjä, vastasi tämä sitä aiempaa tutkimustulosta, jonka mukaan erityisesti tytöt kaipaavat positivistista palautetta kun taas opettajalta saatu negatiivinen palaute murehduuttaa heitä. Kuitenkin nuoret toivoivat, että pianonsoitonopettaja rohkenisi käyttää myös negatiivista palautetta silloin kun siihen on tarvetta.

Nuoret eivät vastauksissaan juurikaan ottaneet kantaa niihin vaatimuksiin, joita yhteiskuntamme musiikinopetusjärjestelmä pianonsoitonopettajilta edellyttää. Nuorten näkemykset hyvästä pianonsoitonopettajasta jäivät luonnollisesti enemmän subjektiivisen kokemuksen ja intuition kuin kriittisen analysoinnin varaan. Vaikka pianonsoitonopettaja ei täyttäisikään kaikkia ammatillisia kriteerejä, saattaa varhaisnuori pitää tätä hyvänä pianonsoitonopettajana, jos opettajan ja oppilaan vuorovaikutus toimii ja tunneilla on mukavaa ja samalla kuitenkin riittävän kontrolloidut ja turvalliset puitteet. Nuorten toive pianonsoitonopettajan ja soiton opiskelijan välisestä kaverillisesta suhteesta on tullut jo ennen tätä työtä esille aiemmissa tutkimustuloksissa.

Hyvät opettajan taidot oli sellainen piirre pianonsoitonopettajassa, jonka useimmat nuoret osasivat kirjoitelmissaan tavalla tai toisella nimetä. Hyvät opettajan taidot, joihin niveltävät opettajan persoonasta nousevat opetuksen elementit, on huomioitu myös aiemmissa tutkimustuloksissa hyvän pianonsoitonopettajan edellytyksinä. Kyseiset varhaisnuoret nuoret tuntuivat osaavan antaa opettajilleen sitä ”rakentavaa kritiikkiä”, jota toivoivat tasa-arvoisesti myös opettajiltaan itselleen saavan. Tässäkin täytyy se tyttöihin liittyvä havainto, että nämä osaavat usein ikäisiään poikia parem-

min analysoida opettajiaan. Pianonsoitonopettajan sukupuolen merkitystä eivät varhaisnuoret kirjoitelmissaan tuo esille.

Pianonsoitonopettajana kehittymistä eivät nuoret kirjoitelmissaan osanneet erityisellä tavalla huomioida, vaan heidän näkökulmastaan pianonsoitonopettajuus on enemmänkin stabiili tila. Tämä on siinä mielessä kiintoisa havainto, että monet nuorten soitonopiskelijoiden opettajista olivat vasta opiskelemissa pianonsoitonopettajaksi. Tämä voi olla rohkaisemassa nuorempia pianonsoitonopettajia, sillä hekin voivat olla varhaisnuoren oppilaansa silmissä hyviä pianonsoitonopettajia vaikka eivät vielä muodollisesti päteviä olisikaan.

Pianonsoitonopettajan vastuulla on luottamuksellisen suhteen luominen nuoreen soitonopiskelijaan. Tämä havainto on yhtenevä tämän työn teoreettisessa viitekehyksessä ja tutkimustuloksissa. Kirjoitelmissaan varhaisnuoret kertoivat tarpeestaan puhua pianonsoitonopettajalleen kaikista elämänsä asioista kuin psykologille. Tällaiseen avautumiseen he tuskin ryhtyisivät, ellei luottamuksellista suhdetta olisi. Pianonsoitonopettajalla ja tämän sanomisilla tuntui olevan paljon valtaa ja vaikutusta nuoreen soitonopiskelijaan. Tämäkin havainto tuki aiempia tutkimustuloksia.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä peräänkuulutettu pianonsoitonopettajan herkkyyys tunnistaa nuoren soitonopiskelijan yksilöllisiä kehitysvaiheita ja oppimistarpeita, ilmeni ainakin yhdessä kirjoitelmassa, jossa arvioitiin sitä, missä määrin pianonsoitonopettajan tulisi käyttää ”prima vistaa” eri soitonopiskelijoiden kohdalla. Soitonopettajan tehtäväksi määritelty oppilaiden motivointi ponnahti esiin myös kirjoitelmista, kuten se että varhaisnuoret kaipasivat opettajan kannustavuuden ja rohkaisevuuden lisäksi myös sitä, että pianonsoitonopettaja olisi samalla myös sopivan vaativa, ettei tunneista tulisi pelleilyä.

Työn teoreettisesta viitekehyksestä ilmenee, että pianonsoitonopettajalla on suuri vastuu soitonopiskelijan esiintymisten järjestämisessä ja esiintymään rohkaisemisessa. Ainoastaan yhdessä kirjoitelmassa tulee esille tämä toive, että opettaja järjestäisi riittävästi esiintymisiä. Pianokilpailuja eivät nämä nuoret kirjoitelmissaan mainitse sanalakaan.

5.2 Pohdintaa ja jatkotutkimushaasteita

Tässä työssä jäi varhaisnuorten poikien ääni kuulematta. Tämä johtuu osittain siitä, että valtaosa nuorista pianisteista on tyttöjä. Toisaalta oli ehkä hyväkin, että kirjoitelman tehneet muodostivat sukupuoleltaan homogeenisen joukon. Ehkä jatkossa olisikin syytä tutkia pelkästään varhaisnuorten poikien näkemyksiä hyvästä pianonsoitonopettajasta samanlaisella kirjoitelma-menetelmällä. Sitten olisi mielenkiintoista verrata tämän työn tuloksia suhteessa poikien vastaaviin vastauksiin. Samaa kysymyksen asettelua ”mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?” kannattaisi käyttää myös monessa eri kehitysvaiheessa olevien lasten ja nuorten tutkimiseksi. Näin pystyttäisiin seuraamaan hyvään pianonsoitonopettajaan kohdistuvien odotusten muuttumista ikäryhmästä toiseen.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia lisäksi pianonsoitonopettajien näkemyksiä varhaisnuorten pianonsoitonopettajaa kohtaan asettamista toiveista. Toivooko pianonsoitonopettaja todella olevansa sellainen, millaisena varhaisnuori hänet näkisi vai koros-

taako pianonsoitonopettaja työssään eri osa-alueita kuin nuori? Toisin sanoen olisi kiintoisaa selvittää riittääkö pianonsoitonopettajalle se mitä varhaisnuori häneltä odottaa, vai asettaako hän itselleen vielä muitakin tai nuoren näkemyksestä poikkeavia ammatillisia vaatimuksia. Tasapuolisuuden nimissä olisi syytä tutkia myös sitä, millainen on hyvä varhaisnuori soitonopiskelija pianonsoitonopettajan mielestä.

Jos tässä työssä olisi voitu käsitellä useampia kirjoitelmia, olisivat tietyt tulokset voineet jonkin verran muuttua tai korostua hieman eri suuntaan. Kuusi kirjoitelmaa, joista usea oli varsin lyhyt, on suhteellisen suppea aineisto ja luotettavuudeltaan ei siksi niin vakuuttava. Kuitenkin se, että tulokset olivat varsin hyvässä sopusoinnussa työn teoreettisen viitekehyksen kanssa, puoltaa työn luotettavuutta. Kirjoitelmissa ei ollut myöskään sanottavia keskinäisiä ristiriitoja ja jännitteitä, vaikka kukin varhaisnuori pohtikin hyvän opettajuuden kysymyksiä omalla yksilöllisellä ja toisista erottuvalla tavallaan. Työn teoreettisessa viitekehyksessä pianonsoitonopettajuutta oli käsitelty sen verran laajasti, että tutkimustulokset eivät millään voineet kaikissa kohdin sivuta teoreettista viitekehystä. Hyvänä puolena tästä työstä voi todeta sen, että kirjoitelmista saatiin varsin monipuolisia näkökulmia ja eri nuoret olivat ilmaisseet samoja asioita persoonallisesti hieman eri tavoin, mikä rikastutti tutkimustulosten analysointiprosessia.

Lähteet

Huhtanen, K. 2004. Pianistista soitonopettajaksi. Tarinat naisten kokemusten merkityksellistäjänä. *Studia Musica* 22. Sibelius-Akatemia. (Elektroninen aineisto.)

Hirvonen, A. 2003. Pikkupianisteista musiikin ammattilaisiksi. Solistisen koulutuksen musiikinopiskelijat identiteettinsä rakentajina. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. (Elektroninen aineisto)

Tikka, S. 2005. ”...joskus sitä oikein eläytyy siihen musiikkiin...”
Soittamisen motivaatio ylivieskalaisilla 14–15-vuotiailla musiikkiopiston oppilailla. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos, musiikkikasvatus. (Elektroninen aineisto.)

Karppinen, M. 2007. Musiikinopettajan mallivaikutus. Musiikinopettajan persoonan vaikutus oppilaiden musiikinopiskelun motivaatioon. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos, musiikkikasvatus. (Elektroninen aineisto.)

Männistö, K. 1999. Varhaisnuori piano-oppilaana. Oppimateriaalin ja soitonopetuksen vastaavuus varhaisnuoren kehitysvaiheeseen. Jyväskylän yliopisto. Musiikkیتieteen laitos. (Elektroninen aineisto.)

Laiho, S. 2002. Musiikki nuorten kehityksen ja psyykkisen itsesäätelyn tukena. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos, musiikkikasvatus. (Elektroninen aineisto.)

Liitteet

Liite 1.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007
Kaarina Savonen

Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty? Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Eeva 14 v.

Hyvä pianonsoitonopettaja on sellainen, joka antaa hyvää ja tarvittaessa huonoa palautetta. Hyvä opettaja on myös sellainen, joka kehuu oppilasta kun oppilas on onnistunut hyvin jossain, esim. Soittamaan jonkun kappaleen hienosti. Opettaja ei saa olla liian tiukka, eikä sellainen joka vaatii oppilaaltaan täydellisyyttä. Täytyyhän opettajan tietysti antaa välillä myös vähän negatiivista palautetta jos kaikki menee päin mönkään. Soitonopettajan pitää olla myös kannustava. Pianonsoitonopettaja ei saa myöskään olla sellainen että jos oppilas ei kunnolla osaa kappaletta, opettaja ei saa siitä sitten ruveta saarnaamaan, vaan opettajan pitää sitten neuvoa oppilasta, miten se kappale menee.

Minulle on jäänyt mieleen sellainen pianonsoitonopettaja, joka on todella mukava, kannustava eikä hän hermostu jos ei jotain osaa vaan sitten neuvo. Kyseinen opettaja on myös sellainen, joka aina tsemppaa jatkamaan, jos joku menee vähän pieleen.

Liite 2.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007
Kaarina Savonen

**Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?
Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?**

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Saara 13 v.

Hyvä pianonsoitonopettaja...

- kannustaa
- on positiivinen
- on asiansa osaava
- auttaa
- jaksaa keskittyä olennaiseen
- antaa rakentavaa kritiikkiä
- sallii epäonnistumiset
- kohtelee oppilasta samanarvoisesti
- on aikuinen, jolle voi kertoa asioita
- tykkää opettaa pianonsoittoa
- tulee toimeen oppilaan kanssa

Hyvä pianonsoitonopettaja ei...

- hermostu
- anna liikaa negatiivista kommenttia
- käyttäydy epäkohteliaasti
- vaadi liikaa
- luovuta kesken
- ei keskity muuhun kuin kappaleeseen

Hyvin mieleen jäänyt pianonsoitonopettaja...

- oli kannustava
- jaksoi opettaa kappaleen, vaikka oppimiseen meni aikaa
- oli positiivinen

Hyvän pianonsoitonopettajan tunnilla ei tarvitse pelätä epäonnistumista.

Liite 3.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007
Kaarina Savonen

**Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?
Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?**

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Rebekka 14 v.

Hyvä pianonsoitonopettaja on sellainen, joka ei kehu liikaa, mutta kannustaa paljon. Joskus sille päälle sattuesssa kehuu sitten tosi paljon. Ei lupaa turhia eikä väitä oppilasta paremmaksi kuin hän todella on. Kysyy tunnin alussa, miten menee, varsinkin jos tunnit kestävät yli 30minuuttia.

Yrittää luoda oppilaaseen pikemminkin ystävä-, kuin opettajasuhteen. Kertoo aina välillä jotain omasta elämästään, varsinkin jos oppilas kertoo omastaan.

Toimii tarvittaessa psykiatrina.

Mikään tunti ei saa päättyä siihen, että oppilaalla olisi paha mieli, vaikka kaikki kappaleet menisi huonosti eikä niitä olisi harjoiteltu, täytyy yrittää löytää edes jotain hyvää pientä sanottavaa.

Joskus on hyvä haukkua myös ihan pystyyn, mutta seuraavalla tunnilla kannattaa sitten sanoa, että toivottavasti et nyt ihan itsemurhan paikkeilla ole:D

Soitollisesti:

Jos oppilas on hyvä prima vistassa, kannattaa sitä harjaannuttaa mahdollisimman usein myös tunneilla, jos taas huono, ei kannata liian usein, ettei soittaminen käy epämieluisaksi

Opettajan on hyvä soittaa kappale aina ennen kuin sitä aletaan käydä läpi

Hm. siinä jotain.

Liite 4.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007
Kaarina Savonen

**Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?
Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?**

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Maria 14 v.

Hyvän pianonsoitonopettajan tulisi olla kärsivällinen. Hänen tulisi jaksaa kannustaa ja neuvoa oppilasta vaikeissa kappaleissa, mutta myös kuunnella ja arvioida oppilaan soittoa ja kiinnostusta musiikkiin tarpeeksi kriittisesti ja totuudenmukaisesti.

Pianonsoitonopettajan tulisi opettaa aina jotain uutta oppilaalleen, vaikka ne uudet asiat olisivat aivan pieniä esim. Jonkin oudon sanan tarkoitus tai yhden nuotin kesto. Opettajan tulisi valita uudet kappaleet uskoen, että oppilas oppii soittamaan ne. Uusissa kappaleissa saa olla aina haastetta, koska silloin ne innostavat harjoittelemaan. Tietenkin oppilaan mielipidettä kappaletta valittaessa on kuunneltava.

Mielestäni hyvän pianonsoitonopettajan ominaisuuksiin kuuluu myös se, että osaa innostaa oppilasta ja rohkaisee ujompaakin soittajaa heittäytymään musiikkiin. Pianonsoitonopettajan tulisi olla myös jonkin verran vaativa. Löysäily on pitkän ajan kuluessa tylsää. Jos opettaja osaa vaatia jotain, oppilas voi motivoitua paremmin harjoitteluun. Toisaalta nämä asiat voivat vaihdella eri henkilöillä ja joku ei ehkä motivoitu, jos opettaja on vaativa. Tämä on minun mielipiteeni, mutta nyt pääsenkin siihen, että opettajan tulee ottaa huomioon jokainen oppilaansa omina yksilöinä. Jokainen ei opi samalla tavalla samoja asioita, joten jokaista soitonoppilasta kohden tulisi löytää sopiva opetustapa.

Hyvän soitonopettajan kuuluu osata itsekin soittaa hyvin. Eihän muuten osakaan opettaa ellei itse osaa. Pianonsoitonopettajan tulisi olla myös hauska ja mukava, koska joskus on myös mukava rupatella muistakin jutuista kuin pianonsoitosta.

Hyvä pianonsoitonopettaja on tehty myös ymmärtäväisyydestä. Hänen tulisi ymmärtää jos pianoläksyjä ei ole tullut harjoiteltua kunnolla vaikka kouluun ja kokeisiin liittyvien kiireiden takia. Pianonsoitto ei ole

maailman tärkein asia, joten joskus on sekin vaan jätettävä hieman taka-alalle. Ymmärrystä soitonopettaja tarvitsee myös siinä, ettei kaikkia asioita voi osata ja muistaa heti. Soittaminen vaatii taitoa ja taitavaan soittamiseen on vain yksi tie, nimittäin harjoittelu ja oppiminen. Hyvä pianonsoitonopettaja huomioi sen, että vain harjoittelu tekee mestarin. Siinä oli muutamia ominaisuuksia, joista minun mielestäni on tehty hyvä pianonsoitonopettaja.

Minulla on kokemuksia hyvistä pianonsoitonopettajista. He ovat olleet mukavia ja olen kyllä oppinut jonkin verran uusiakin asioita, mutta toisaalta todella hyvän pianonsoitonopettajan löytää aika harvoin. Minullakin soitonopettaja on vaihtunut todella usein, mikä on ollut aika tyhmää. Olen soittanut pianoa jo muutaman vuoden ajan, mutta joskus tuntuu etten ole oppinut yhtään mitään. Varsinkin minusta tuntuu tuolta, kun uusi opettaja tulee, eikä hän kysy, että mitä minä haluaisin oppia ja mitä olen oppinut edellisinä vuosina.

Pääpiirteittäin olen tyytyväinen siihen opetukseen, jota olen vuosien varrella saanut. Tärkeintä on se, että olen oppinut soittamaan pianoa edes joten kuten. Siitä on kyllä ollut hyötyä muutamassa tilanteessa ja uskon, että soittotaidostani on hyötyä myös tulevaisuudessakin.

Liite 5.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007

Kaarina Savonen

**Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?
Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?**

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Martta 14 v.

Opettajalla pitää olla huumoria, muttei liikaa ettei mene pelleilyksi. Liian ankara ei ole hyvä, mutta jos lepsuilee liikaa, ei oppilas edisty. Opettajan pitää saada oppilas innostumaan soitosta, muuten ei tule mitään. Myös esiintymisiä pitää oppilaalle järjestää, tai tulee sitten esiintymiskammo (oma kokemus...). Oppilaalta pitää kysyä, millaista musiikkia tahtoo soittaa tai saattaa innostus lopahtaa.

Liite 6.

Pedagoginen opinnäytetyö 2007

Kaarina Savonen

**Mistä on hyvät pianonsoitonopettajat tehty?
Minkälainen pianonsoitonopettaja on jäänyt mieleen?**

Kirjoita näistä kysymyksistä vapaamuotoinen tarina/aine. Liitä kirjoitukseesi ikäsi ja etunimesi.

Palauta tämä mahdollisimman pian opettajallesi.

Johanna 13 v.

Joka opettajan pitäisi olla mielestäni sellainen, joka opettaa hyvin ja että myös oppii sen tunneilla.